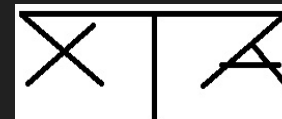


Интеллектуалната собственост в академичния дискурс

Семинар, 2023г.

доц. д-р Христина Ятанасова

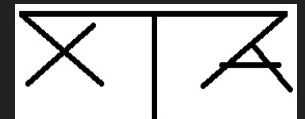


Интеллектуална собственост

Два дяла:

обекти на Авторското право и сродни права	обекти на Индустириалната собственост
Произведение	Марка; Географски означения; Промишлен дизайн; Изобретение; Полезен модел; Топология на интегрални схеми; Нови сортове растения; Породи животни.

доц. д-р Христина Ятанасова



АВТОРСКО ПРАВО

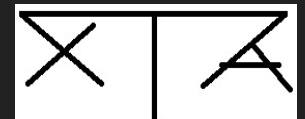
Според чл. 3, ал.1 ЗАПСП обект на авторското право е всяко **произведение** на литературата, изкуството и науката, което е резултат на:

- творческа дейност;
- изразено е по какъвто и да е начин;
- в каквата и да е обективна форма

Видове произведения:

Първични (оригинални) произведения:	Вторични (производни) произведения:	Сборни произведения
чл.3, ал.1 ЗАПСП	чл.3, ал.2, т.1-2 ЗАПСП	чл.3, ал.2, т.3 ЗАПСП

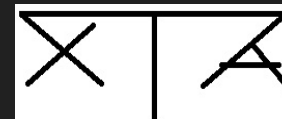
доц. д-р Христина Ятанасова



ОБЕКТИ, КОИТО НЕ СЕ ПОЛЗВАТ С АВТОРСКОПРАВНА ЗАКРИЛА (чл.4 ЗАПСП)

- нормативни и индивидуални административни актове на държавни органи за управление,
- актовете на съдилищата, както и официалните им преводи,
- идеи,
- концепции,
- фолклорни творби,
- новини,
- факти,
- сведения
- и данни.

доц. д-р Христина Атанасова



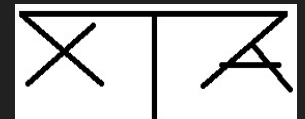
Носители на авторското право

- Лицата, които могат да използват резултатите от творческия труд.
- Видове:

Първични	Вторични (производни)
лицата, които са посочени от закона, само ФЛ.	лицата, на които са отстъпени или прехвърлени права, било въз основа на законова разпоредба, договорка с автора или от наследствено правоотношение

Презумпция за авторство (чл.6 ЗАПСП)

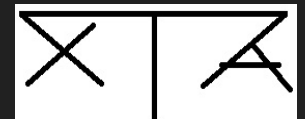
- Авторът е физическото лице, в резултат на чиято творческа дейност, е създадено произведение на литературата, изкуството или науката.
- Наследниците:
 - по закон;
 - по завещание.
- Изключение: ЮЛ
 - носител на АП върху периодично издание като цяло е лицето (ЮЛ), което осигурява създаването и издаването на произведението;
 - носител на АП върху компютърни програми, бази данни, създадени в рамките на трудово правоотношение, ако не е било уговорено друго, е работодателят.
 - по завещание



СЪАВТОРСТВО (чл.8)

- АП върху филми и други аудиовизуални произведения - Режисьора, Сценариста, Оператора и Художник-постановчика при анимации.
- АП върху сборници, антологии, библиографии, бази данни и др. (чл.11) - принадлежи на лицето, което е извършило подбора или подреждането на включените произведения и/или материали, освен ако в договора е предвидено друго.
- АП върху произведения на изобразителното изкуство и архитектурата (чл.12) - принадлежи на лицето, което е създало произведението и в случаите, когато собствеността върху произведението принадлежи на друго лице.
- АП върху преводи или преработки (чл.9) - принадлежи на лицето, което ги е направило, без с това да се накърняват правата на автора на оригиналното произведение.
- АП върху периодични издания и енциклопедии (чл.10) - принадлежи на ФЛ/ЮЛ, което осигурява създаването и издаването на произведението. АП върху включените в такова произведение отделни части, които имат характер на произведение на литературата, изкуството и науката, принадлежи на техните автори. За включването на произведения или части от тях в такова произведение е необходимо съгласието на техните автори, освен ако законът не предвижда друго.
- АП върху портрети (чл.13) - принадлежи на автора на произведението.
- АП върху компютърни програми и база данни (чл.14) - създадени при трудово правоотношение, принадлежи на работодателя.

доц. д-р Христина Ятанасова

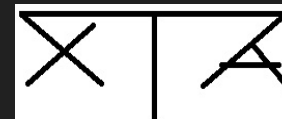


Неимуществени права

Свързани са с личността на автора, по тази причина те се наричат още лични (морални) права.

- Чл. 15 от ЗАПСП изброява 8 вида неимуществени права:
- 1. Авторът има право да реши дали създаденото от него произведение може да бъде разгласявано и да определи времето, мястото и начина, по които да стане това. Това право обаче нямат авторите на: филми, произведения на архитектурата, проекти, карти, схеми, планове и др.
- 2. Авторът има право да иска признаване на неговото авторство върху произведението (неотчуждимо).
- 3. Авторът има право да реши дали произведението му да бъде разгласено под псевдоним или анонимно.
- 4. Авторът има право да иска името му/псевдонима му да бъдат обозначавани по съответния начин (неотчуждимо).
- 5. Авторът има право да иска запазване на целостта на произведението и да се противопоставя на всякакви промени в него (ненаследимо).
- 6. Авторът има право да променя произведението си, ако това не нарушава правото, придобито от трети лица (произведенията на архитектурата).
- 7. Авторът има право на достъп до оригинала (както е при картините, които авторът има право да включи в изложба).
- 8. Авторът има право да спре използването на произведението поради промени в убежденията си, като обаче обезщети за евентуално претърпените вреди лицата, които законно са придобили правото да използват произведението (ненаследимо).

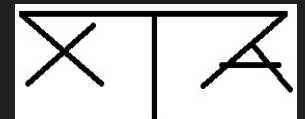
доц. д-р Христина Атанасова



Имущественните права

- 1. използването на произведението (чл.18, ал.2 - като възпроизвеждане, разпространение (концепцията за първата продажба), публично представяне, публично показване, превеждане, преработка, внос и износ, предоставяне по безчичен път)
- 2. отстъпването на използването на трети лица.

доц. д-р Христина Атанасова



Колективно управление на права

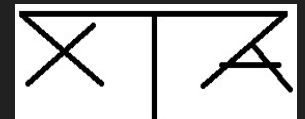
- Нормативна уредба: чл.94-94щ ЗАПСП

Осъществява се от:

- ОКУП (организации за колективно управление на права)
- Независими дружества

Освен регистрация в търговския регистър и регистъра на ЮЛ с нестопанска цел (воден от Агенцията по вписванията), се вписват и в регистъра, воден от Министерството на културата.

доц. д-р Христина Ятанасова



Свободно използване на произведения

- Нормативна уредба: чл.23 – 25а ЗАПСП
- Трестепенна формула (three step test):
 - Ограниченията могат да се прилагат само в определените от закона специални случаи;
 - Свободното използване не трябва да влиза в противоречие с нормалното използване на произведението;
 - Не трябва да се увреждат законните интереси на носителите на АП.

Свободно могат да се използват само произведения, достигнали до публиката.

В противен случай е необходимо съгласието на автора.

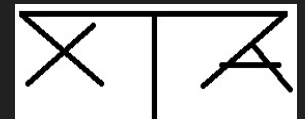
доц. д-р Христина Ятанасова



Специфични ограничения за определени цели (свободно използване на произведения):

- За целите на научноизследователската работа;
- С оглед използването на цитати;
- С оглед на възможностите за развитие на критиката и анализа;
- За целите на информацията;
- За целите на образованието;
- За целите на правосъдието;
- За целите на архивирането;
- За развитието на библиотечното и музейното дело;
- За лично ползване;

доц. д-р Христина Атанасова



Авторски договори

- Нормативна уредба: чл. 35 – 71а

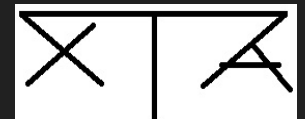
- Признаци:

- Предмет – такъв може да бъде само прехвърлянето на някаква авторско правомощие, свързано с произведението.

- Времетраене – максималният срок е 10г.

- Териториално действие - територията е тази, на която се намира ползвателя на правото или седалището му.

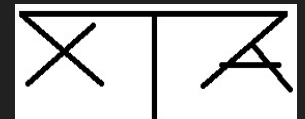
доц. д-р Христина Ятанасова



Видове авторски договори

- Договор за използване на произведение (чл. 36)
- Издателски договор (чл.43 и сл.)
- Договор за публично представяне (чл.55-56)
- Договор за излъчване по безжичен път или за предаване по кабел (чл.56 – 57 ЗАПСП)
- Договори за възпроизвеждане и разпространение на звукозаписи (чл.54 ЗАПСП)
- Договори за създаване И използване на филми и аудиовизуални произведения (чл.62 – 67 ЗАПСП)
- Договори за публикуване на произведения в периодичния печат/издание (чл.59 – 61 ЗАПСП)
- Договор за публично изпълнение

доц. д-р Христина Ятанасова



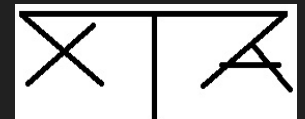
СРОДНИ ПРАВА (Вторични на авторското право)

- Нормативна уредба: чл. 72 – 93з
- ВИДОВЕ НОСИТЕЛИ НА СРОДНИ/ОСОБЕНИ ПРАВА:

Права на артистите-изпълнители (чл.74-84 ЗАПСП)	Права на продуцентите на звукозаписи (чл.85 – 90 ЗАПСП)	Права на филмовите продуценти (чл.90а – 90в ЗАПСП)	Права на радио- и телевизионните организации (чл.91-93 ЗАПСП)	Права на Производителите на бази данни (чл.93б – 93з ЗАПСП)
---	---	--	---	---

- Времетраене: 50г. / 15г.

доц. д-р Христина Атанасова

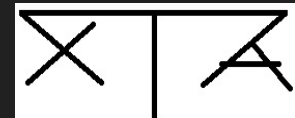


ЗАЩИТА на нарушени авторски права

- Нормативна уредба: чл. 95 – 96а
- Видове:

НАКАЗАТЕЛНОПРАВНА (чл.173 – 174 НК)	ГРАЖДАНСКОПРАВНА (чл.95 ЗАПСП)	АДМИНИСТРАТИВ- НОПРАВНА (чл.97-98 ЗАПСП)	МЕРКИ НА ГРАНИЦАТА (чл.96б ЗАПСП)
1. Плагиатство (чл.173 НК) 2. Пиратство = контрафакция (чл.172а НК) 3. Натрапено съавторство (чл.174 НК)	1. Установителен иск; 2. Осъдителен иск; 3. Конститутивен иск Окръжен съд		

доц. д-р Христина Ятанасова

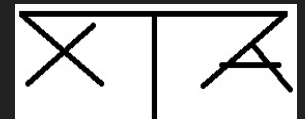


МАРКА И ГЕОГРАФСКИ ОЗНАЧЕНИЯ

○ Закон за марките и географските означения

Марка	Географско означение
Свързва се с художественото означение на стоката;	Свързва се с географската среда и обикновено е словно означение, съдържащо географското наименование;
Притежава се от едно лице; То може да има няколко марки.	Притежава се от група лица-производители, чиято продукция е свързана с ГО;
10г. срок на закрила, с възможност за подновяване;	Безсрочна закрила от момента на вписване на ползвател;
Може да бъде регистрирана в различни страни, без да е регистрирана в страната по произход;	Задължително трябва да получи закрила в страна по произход на стоките, тясно свързани с географската среда.

доц. д-р Христина Атанасова



Признаци на марката:

1. Да бъде знак;
2. Този знак да е способен да отличава стоките или услугите на едно лице от тези на други лица, т.е. да има отличителна функция;
3. Може да бъде представен в Държавния регистър на марките по начин, който позволява ясно и точно да се определи предметът на закрила.

Подлежи на регистрация в ПВ.

Видове според териториалната закрила: национална марка, европейска марка и международна марка

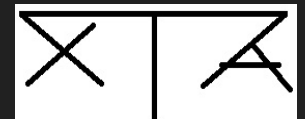
доц. д-р Христина Ятанасова



Не може да се регистрира:

- Размер (малък, среден, голям, mini, medium, large)
- Качество (super, extra, premium, супер)
- Количество (20 цигари с филтър)
- Предназначение (кухня, баня)
- Стойност (best price)
- Метод на производство (ръчна изработка)

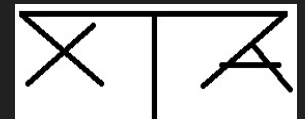
доц. д-р Христина Ятанасова



ИЗОБРЕТЕНИЕ И ПОЛЕЗЕН МОДЕЛ

- Закон за патентите и регистрацията на полезни модели
- За изобретение се дава Патент от Патентното ведомство, за регистриран полезен модел – Свидетелство.
- За съжаление ЗПРПМ не казва какво е изобретение.
- В чл.6, ал.1 казва кога се издава патент, а в ал.2 – какво не са изобретения, но не и какво са.
- Срок на закрила: 20г. от датата на подаване на заявката.

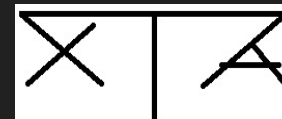
доц. д-р Христина Атанасова



Белези на патентоспособно изобретение:

- 1. Новост (чл.8, 11)
- 2. Изобретателска стъпка (неочевидност) (чл.9) - **за специалиста в областта** към датата на подаване, съответно приоритетната дата.
- 3. Промислена приложимост (чл.10)

доц. д-р Христина Атанасова

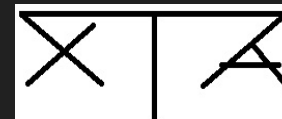


Полезен модел:

- За да се регистрира ПМ, той трябва да е:
 1. Нов - не е част от състоянието на техниката (чл.73а, ал.1)
 2. Промислено приложим - многократно използван, в който и да е отрасъл на промишлеността и селското стопанство (чл.10)
 3. Изобретателска стъпка - ако **лице с обичайни знания и умения** в областта не може лесно да го осъществи въз основа на състоянието на техниката (чл.73в)

Срок на закрила: 4г. + 2x3г. = 10г.

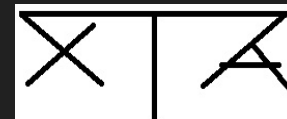
доц. д-р Христина Ятанасова



ПРОМИШЛЕН ДИЗАЙН

- Закон за промишления дизайн
- Дефиниция: чл.3 - *видимият външен вид на продукт или на част от него, определен от особеностите на формата, линиите, рисунъка, орнаментите, цветовото съчетание или комбинация от тях.*
- Под **продукт** следва да се разбира всяко изделие, получено по промишлен или занаятчийски начин, включително части, предназначени за сглобяване в съставно изделие, комплект или композиция от изделия, опаковка, графични символи и печатни шрифтове, с изключение на компютърни програми.
- Срок на закрила: 10г. + 3 x 5 = 25г.
- Регистрира се в Патентното ведомство.

доц. д-р Христина Ятанасова



Основанията за регистрация са всъщност изисквания, които са подобни на признаците за защитоспособност:

1. дизайнът да е нов и да е оригинален, не се регистрира дизайн, който противоречи на общественения ред или на добрите нрави;
2. дизайн, чийто особености се основават единствено на технически функции на продукта;
3. не се регистрира дизайн, чийто особености са обособени от необходимостта продуктът към който се отнася дизайна да бъде механически свързан или поставен в, около или срещу друг продукт, така че и двата продукта да изпълняват своите функции.

доц. д-р Христина Атанасова

